

PREBERITE:

- Kako preživeti?
- Nove vrste prej
- Smo dobili novo cukrarno?
- Izguba časa

Pa se je pričela. Šola namreč. Še zdaleč ne brezplačna, kajti starši so morali globoko poseči v žep, če so hoteli kupiti vse, kar je potrebno. Tega pa ni malo.

Izdatkov pa roditelji ne bodo imeli samo ob pričetku pouka. Denar iz denarnice bo šel še za: zavarovanje, za malice in kosila, za naravoslovne in kulturne dneve, za solidarnostne akcije, za tisk, za kakšno leposlovno knjigo, za copate, ki jih otrok nujno potrebuje, če hoče in sme telovaditi.

Starši jadikujejo, saj ne potrebujejo cvenka zgolj za šolanje mularije, nabaviti bo treba ozimnico pa drva pa premog, kakšno cunjo za jesen ali zimo, morda celo škornje. Kje vzeti denar? Toda to je že druga zgodba.

V našem štosu se znajde ob tem razmišljanju **Srednja šola tekstilne usmeritve**, ki je (še vedno) TOZD Beti. Na razpisanih trideset prostih učnih mest v skrajšanem programu se je prijavilo enajst učencev, šestdeset razpoložljivih mest srednjega programa pa bo zasedlo sedemintrideset dijakov. Vzrokov za slab vpis je več, skušal pa se bom osredotočiti le na:

- štipendije,
- možnosti zaposlitve po končanem šolanju,
- na vrednotenje šole
- in na ustreznost programov, ki jih šola trenutno ima

Štipendije razpisujejo Beti, Komet, Novoteks in Labod, vendar le za srednji program, zato je razumljivo, da zanimanja za skrajšani program ni v tolikšni meri, kot bi to kdo pričakoval. Vprašanje: je takšen program sploh potreben, če ni mikaven za združeno delo?

Svojčas so tekstilne delovne organizacije na Dolenjskem zaposlile vse učence, ki so končali Srednjo tekstilno šolo v Metliki. Zadnji dve leti ni več tako. Velik motiv za vpis v to šolo je torej odpadel.

Očitek, da je šola premalo cenjena, najverjetneje drži. Vseeno je namreč, pri osebni dohodku in drugem, če imaš to šolo ali ne. Učenke celo zagotavljajo, da jim je težje prav zato, ker so končale šolo. Kajti na delovnem mestu morajo opravljati težje naloge kot dekleta, ki so prišla v delovno organizacijo »z ulice«. Tako tudi težje dosegajo normo in se konec koncev prizadete pri osebni dohodku.

Delat pa hodimo v glavnem zaradi denarja. Če se kdo poti zaradi lepšega ali zaradi lastnega veselja, ga gre šteti med neprištevne.

Med dekleti, ki končujejo osnovno šolo, je vse več takšnih, ki jih zanima poklic: obrtna šivilja. Srednja šola tekstilne usmeritve tega programa nima, ker izobražuje konfekcijske šivilje tretje in četrte zahtevnostne stopnje, preko izobraževanja ob delu pa tudi peto stopnjo. Razumljivo je, da je zanimanje za obrtno šiviljo iz dneva v dan večje, še toliko bolj, ker se vedno bolj poudarja razvoj obrtništva v občini in zunaj nje.

Nemalo jih torej pomisli na samostojnost in na bodočnost, kajti slab je gospodar, ki misli samo na danes. O uvedbi imenovanega programa se v SŠTU Metlika že govori, vendar bo treba prej dobiti soglasja delovnih organizacij, ustanoviteljev šole, posebne izobraževalne skupnosti za tekstil, pridobiti bo potrebno ustrezni kader in še vse, kar je potrebno za verifikacijo novega programa.

To pa ne gre tako hitro, kot bi želeli ali hoteli.

Toni Gašperič

Kako preživeti?

Tako smo spraševali tokratne anketirance iz metliške Beti in Kometa. Po podatkih zagrebškega zavoda za samoupravljanje je namreč štiričlanska družina v Sloveniji že junija potrebovala za najnujnejše 892.818 dinarjev. Če ob tem upoštevamo, da sta v družini zaposlena dva in da marsikje junija niso imeli niti 400 tisočakov plače na mesec ter da se v poletnih mesecih v glavnem niso povečevale, medtem ko so cene hitro rasle, je očitno, da se je razlika med zaslužki in življenjskimi stroški v zadnjem času močno povečala. Z nedavno podražitvijo je postal marsikomu nedosegljiv celo bel kruh. Da ne zgublamo besed o stanovanjskem absurdu, ko lahko slovenski delavec — po podatkih iz analize, narejene maja letos — s povprečno plačo s pomočjo kredita odplača garsonjero komaj v šestdesetih letih.

KATICA ŠAJATOVIČ, čistilka v pletilnici: »Tri šolarje imamo, živimo pa le od tega, kar zasluživa z možem, ki dela v IMV. V roke dobiva vsak mesec okrog 500 tisočakov, ostalo nam odtrgajo za kredite. Ta denar pa zadostuje komaj za hrano, kje so pa še ostali

stroški?! Na srečo gre mož komu pomagati delat, tako da zasluži kakšen dinar. Rešitev vidim v tem, da bi nam, glede na cene, dvignili tudi

osebne dohodke. Toda kaj, ko se tudi cene tako hitro dvigujejo, da jih s plačami zagotovo ne bomo nikoli ujele. Nam, delavcem, je ob tem najtežje, a kaj, ko vedno, ko začnejo varčevati, najprej udarijo prav po delavcih.«

MARIJA NEMANIČ, delavka v tozdu Kodranka in volna: »Če bo šlo tako naprej, se ne bo dalo več živeti. Cene v trgovinah so namreč obupne. Nekoliko lažje gre, ko otroci odrastejo. Moj je eden že pri kruhu, dva pa sta še nepreskrbljena.

Živimo od tega, kar zaslužimo v tovarni in kar si pride-

lamo na vrtu in njivici. V življenju nam ni bilo nikoli nič podarjeno, zato smo navajeni živeti skromno. Tisti, ki so mladi, imajo voljo in zdravje, bodo že še nekako zmogli življenje.«

ANTON MALEŠIČ, komisionar v Kodranki in volni: »Tisti, ki imajo dobre

osebne dohodke, bodo preživeli, nam, delavcem, pa slabo kaže. Doma imamo sicer kmetijo, a kaj, ko imamo z njo velike izdatke, tudi garamo veliko, na koncu pa imamo malo od tega. Čas bi že bil, da se draginja ustavi, a vedno poslušamo samo obljube, izgledi, da bi se res kaj spremenilo, pa so nikakršni. Proletariat pri vseh ukrepih naše vlade potegne najkrajšo, da pa bi imeli kdaj kakšno besedo o svoji usodi, o tem ni govora.«

MILKA BAHORIČ, delavka v barvarni: »Vse te podražitve, o katerih slišimo vsak dan, nam ne prinašajo nič dobrega in bojim se najhujšega. Najbolj žal pa mi je mladine. Le kako se bo znašla? Doma imamo majhno

kmetijo, a to ni nobena prednost pred čistim proletariatom. Težko je in še težje bo, a moram hrabriti sama sebe, čeprav sama ne vem, kako.«

IVAN KAMBIČ, rezalec paspulja v krojilnici: »Čeprav imam še vse življenje pred seboj, me ni strah prihodnosti. Tisti, ki so v mestu, preživijo od meseca do meseca veliko težje kot mi, ki živimo

na vasi. Imamo kmetijo in vsaj tega se mi ni bati, da bi bil lačen. Tudi kar se stanovanja tiče, sem preskrbljen. Kljub vsej druginji sem doslej živel kar brezskrbno, kako bo pa vnaprej, še ne vem in tudi ne razmišljam.«

TONE MATJAŠIČ, mehanik v Kometu: »Za delavce, ki imajo nizke osebne dohodke, živijo v blo-

kih in nimajo nobenih drugih prihodkov, bo v tej druginji trda predla. Tisti, ki ima poleg službe doma še kmeti-

(Nadaljevanje na 3. str.)

NAŠ POGOVOR

Vilma Slobodnik odhaja v predčasni pokoj

Ko sva se takoj po novem letu pogovarjala, mi je Vilma zaupala, da gre še letos v pokoj. Moram priznati, da nisem takoj vzel njenih besed preveč resno. Toda Vilma Slobodnik je mislila resno. Čeprav po izgledu še vedno mlada, polna skrivnostne energije, volje do dela, pripravljena vedno pomagati sočloveku. Odločila se je in 28. junija odšla v predčasni pokoj. Bolezen ji je že tako načela zdravje, da kljub trdni volji ni zmogla več. Delala je dober mesec manj kot 31 let, toda kljub temu se Vilma svojega začetka dobro spominja.

— **Pogovarjala sva se, ko je prišla po svojo zadnjo plačo in že okusila prve dni pokoja. Kdaj in kje si začela?**

»Zaposlila sem se 16. avgusta 1957 v delovni organizaciji Beti, torej to je bila prva in zadnja moja zaposlitev. Moje prvo delo je bilo previjalka volne v pletilnici s ploskimi pletilnimi stroji. 12 let sem hodila peš iz moje rojstne vasi Radovice. Ni mi bilo lahko, kajti v tistem času prevoza ni bilo. Bil je dež, sneg, blato, toda življenje me je sililo, da se zaposlim in si zaslužim svoj dinar. Izhajam iz številne kmečke družine, kjer je bilo lačnih ust dovolj. Tako sem začela.«

— **Ni dolgo, kar je Beti slavela svojo tridesetletnico, kako se spominjaš prvih korakov naše tovarne?**

»Spominjam se starih vojaških konjušnic, ki smo jih predelovali v delovne prostore. Hodili smo na udarniško. Prostih sobot takrat še ni

bilo. Delala sem zvečer do 22. ure v proizvodnji, šla domov, ob 4. zjutraj pa sem že vstala, da bi pomagala pri izgradnji tovarne. Težko nam je bilo, toda bili smo veseli vsakega novega prostora, vsakega stroja, vsakega napredka. Spoštovali smo drug drugega, imeli smo večjo zavest do dela kot danes, večje razumevanje za probleme sodelavcev. Jaz sem se vedno trudila in želela pomagati drugim. Tako sem rasla s tovarno. Večkrat tudi sama ne morem verjeti, iz česa in od kje je zrastle Beti.«

— **Kako pa si prišla v kodranko?**

»Z delovnega mesta previjalke volne sem šla v krožno pletilnico. Delala sem kot pletilec na krožnih strojih. Od tu sem šla za vdevalko na snutkove in rašel stroje. Po 13-ih letih dela so me poklicali, da bi šla za fiksirko v kodranko. Odločila sem se iti. Bila sem tudi v Italiji na priučevanju. Večkrat se mi je zdelo, da ne bom vsega tega zmogla. Toda vztrajala sem.

Tako sem v Kodranki začela kot fiksirka, potem sem delala na medfazni kontroli, 3 leta sem bila izmenovodja, od tu sem šla na kontrolo. Ko smo se leta 1979 preselili v nove prostore in dobili tudi novo tehnologijo, sem delavce učila na strojih za sukanje italijanske firme Ratti. Od tu sem bila premeščena na delovno nalogo »glavni laborant« v kontroli kvalitete, kjer sem tudi ostala do upokojitve.«

— **Beti poznaš dobro, delala si na različnih delovnih nalogah, kje si bila najbolj zadovoljna?**

»Najbolj sem bila zadovoljna v kodranki. Delo sem z veseljem opravljala, bilo mi je lepo. Zadovoljna sem bila s svojimi sodelavci, lepo smo se razumeli. Vedno se bom rada spominjala na svoje delo in dobre sodelavce.«

— **Imaš svoje stanovanje, si zadovoljna?**

»4 krat sem se selila. Stanovala sem v Vranešičevi (sedanji Henigsmanovi) hiši, potem pri Ivčevih, pri Makarju in sedaj sem v bloku. Vedno sem imela samo eno sobico. To mi je bila kuhinja, dnevna soba in spalnica. Zadovoljna sem, kaj pa hočem.«

— **Vem, da ti je bolezen že načela zdravje, vem pa tudi to, da se ne pustiš kar tako, imaš kakšne posebne načrte?**

»Posebnih načrtov nimam. Imam vnuke, ki mi dajo dovolj dela, živim zanje. Če bo priložnost, bom šla za nekaj časa v Nemčijo k sestri ali k bratu. Drugače pa bom večinoma v Metliki in na Radovici.«

— **Vilma, povej mi še nekaj. 31 let si delala, bila si aktivna v DPO, pri gasilcih, posebno pa še v Rdečem križu. Si dobila kdaj kakšno odlikovanje?**

»Dobila sem 3 odlikovanja, in sicer medaljo dela, za aktivnost v DPO in kot vzorna delavka. Pri gasilcih sem tudi dobila 3 odlikovanja.«

— **Kaj bi lahko povedala še za zaključek tega razgovora nam, ki ostanemo?**

»Najprej bi povedala, da se v vseh svojih letih zaposlitve nisem skregala z nobenim, vedno sem našla razumevanje za vsakogar. Želela bi, da bi vsi tako delali, posebno mladi.

Delovnemu kolektivu Beti želim, da še naprej napreduje, da ne bi bilo večjih težav pri delu. Vsem sodelavcem želim dosti zdravja in sreče. Želim, da bi mladi znali ceniti to, kar smo jim mi, ki smo odšli, pustili. Ne smejo pozabiti, da jim je to kruh.«

— **Vilma, hvala za pogovor, hvala za lepe želje. Tudi mi tebi želimo obilo zdravja, sreče, predvsem pa, da bi bila zadovoljna s pokojnino.**

Pogovarjal se je:
Jurij Matekovič

jo, bo vsaj za svojo družino pridelal hrano, prodajat pa se mu kmetijskih pridelkov tako in tako ne splača, ker so odkupne cene prenizke. To vem iz lastnih izkušenj. Na kmetiji, ki jo imamo doma, bi bil pripravljen veliko več delati in seveda prodajati pridelke, če bi bilo donosno. Mislim, da ni smisel življenje v tem, da bi se borili za golo preživetje, toda glede na politiko, ki sedaj velja pri nas, vse kaže, da se bomo morali boriti prav za to.«

MARE BRATINIČ, šivilja v Kometu: »Denar si razporedim čez ves mesec, pa

gre. Malo pomaga mama s hrano, pa mož dodatno zasluži z igranjem v ansamblu in zmoremo. Ko dobimo denar, najprej kupimo tisto, kar je nujno potrebno, potem vse ostalo. Da bi nam na koncu meseca zmanjkalo denarja, se še ni zgodilo. Res pa je, da bi porabili več denarja, če bi ga imeli. Ne razmišljam o tem, kam bo pripeljala ta draginja. Mislim si: kakor drugi, tako tudi jaz.

Nikoli nisem bila v težki situaciji, zato si tudi ne morem predstavljati, kako bi bilo, če bi prišlo do tega.

Nekoliko me je strah le, kako se bodo znašli otroci.«

M.B.

NEKOLIKO NEZNANA TEMA

Energija, naš vsakdanji strošek

V tekstilni industriji uporabljamo vse vrste energije za tehnološki proces, ki se med seboj tesno povezujejo. Največji in najbolj pereč problem, s katerim se je Beti bojevala do leta 1984, je bila oskrba z industrijsko vodo, sam smo takrat doživljali pravo katastrofo. Vsled redukcij vode je bilo veliko zastojev kljub 4 izmenskemu delu, enako smo bili v začetku leta 1984 priča električni dieti. Dragoceno energijo so začeli tako rekoč deliti po žličkah kakor zdravila v lekarnah, kajti elektrarne, enako drugi energetski objekti, ne zrastejo čez noč, ampak zahtevajo nekaj let trdega dela. Edini izhod iz pereče problematike vodoskrbe pa je bila izgradnja lastnega vodovoda iz reke Kolpe, saj so bile dobave vode v poletnih mesecih omejene na minimum, tudi pod 10 l/s, s čimer smo utrpeli tudi precejšnji izpad proizvodnje barvarjen.

V 6. mesecu 84 smo pričeli z izgradnjo industrijskega vodovoda in ga 26. 7. 85 tudi zagnali. Vodovodna objekta se nahajata na dveh ločenih lokacijah. V tovarni, kjer so bazen za kemično in naprave za mehansko čiščenje vode s črpalkami. In na Kolpi z zajetjem ter strojnico. Obe lokaciji sta medsebojno povezani z UKV radijsko zvezo, ki omogoča daljinsko krmiljenje črpalk na Kolpi iz črpališča v tovarni. Samo obratovanje pa je lahko ročno ali avtomatsko preko računalnika in sklopa podvodnih tipal, ki ugotavljajo gladino vode v tehnološkem bazenu. Črpališče je grajeno za kapaciteto 55 l/s ali 180 m³/h, kar pogojuje že predhodno obstoječi cevo-

vod, preko katerega smo bili oskrbovani pred investicijo iz vodovodnega omrežja Ozalj. Instalirana kapaciteta črpališča je 75 l/s vode. Dnevna poraba vode znaša 3500 – 4000 m³ odvisno od tehnološke zahtevnosti procesa ali letno 1,1 milj. m³. Celotna investicija je stala 1984 5 S milijard.

Voda iz reke Kolpe je glede temperature in karbo-natne trdote veliko bolj primerna za tehnologijo. Prav tako pa nam predstavlja tako rekoč za naše potrebe neomejene količine, saj ima Kolpa povprečni pretok 76 m³/sek. Res je, da imamo v poletnih mesecih vsled višjih temperatur težave s hladilnimi sistemi. Ze energetskega stališča gledamo tako po energ. vsebovanosti vode iz Kolpe in kvantiteti, ki jo uporabljamo v tehnologiji, je ta problem kompenziran.

Vsled vse večje zamuljenosti reke Kolpe, nizkih vodostajev, kateremu so vzrok tudi opuščeni, nevzdrževani nikogaršnji jezovi, nam povzročajo problem zlasti v poletnih mesecih alge, ki se razvijajo in v jeseni odmirajo ter disperzni mulj v že prečiščeni vodi. Rešitve so nam poznane in upamo, da jih bomo lahko rešili še to leto, kajti potrebno bo tudi posredovanje zunanjih izvajalcev na določenih delih. Ekologiji bomo morali slej ko prej posvetiti več pozornosti, sicer bo prepozno.

Delne težave imamo tudi z vzdrževanjem konstantnega pritiska v industrijskem omrežju ne glede na odjem. Del problematike smo že rešili, ostalo pa bo odvisno le od finančne zmogljivosti, kajti zadevo bo težje sfinancirati.

Vse odpadne barvarske flote se zbirajo v izravnalnem bazenu tehnoloških vod z gravitacijskim vsedanjem, kjer uravnavamo PH. Od tu

pa odtekajo na mestno čistilno napravo in nato v vodotok Obrh in nazaj v Kolpo. Iz opravljenih analiz sodeč, ni opaziti bistvenih kvaliteten sprememb na reki Kolpi, ob v toku in iztoku iz tovarne. Sami stroški prečiščevanja nas bodo to leto stali preko 15 S milijard.

Okoli 12 – 15 odstotkov vse uporabljene vode je potrebno v tehnološkem procesu barvanja segreti. Tako porabimo za kompletno barvarno suho in mokro aperturo cca poleti 8 – 10 t mazuta in v zimskem času z ogrevanjem tudi po 15 t mazuta na dan. Letno porabimo cca 4000 t mazuta ali finančno 140 S milijard oziroma 150 – 225 t pare na dan. V ta namen imamo na razpolago kotlovnico s kapaciteto 21 t pare/h in toplotno močjo 13 MW. Del kotlovne opreme je že dotrajan in nefleksibilen v takem režimu obratovanja, saj je iz leta 1969, tako da smo pristopili k izdelavi idejnih projektov rekonstrukcije kotlovnice s povečanjem kapacitet in izboljšanjem priprave napajalnih kotlovnih in dela tehnoloških vod. Poleg tega razpolagamo s kompresorskima postajama z instalirano kapaciteto cca 50 m³ komprimirane pare na minuto ter s 3 TP z instalirano močjo 5,2 MW ter 20 KV razklopišče za Beti in TOZD Novoteks Metlika. Konična obremenitev znaša sedaj 2,8 MW, letno pa porabimo 15 milijonov kWh, kar nas bo stalo cca 130 – 140 S milijard.

Razen teh vrst energije uporabljamo še plin butan – tropan, toplotno energijo, pridobljeno iz diesel goriva za namene tehnologij barvarne ter razpolagamo z lastnim diesel agregatom moči 330 KVA in porabe cca 50 l nafte na uro. Le-ta nam služi izključno v času redukcij za napajanje toplotne energije ter računalniških siste-

mov. V izjemnih primerih pa je možno vso energijo D.A. preusmeriti na črpališče industrijske vode.

Veliko se borimo za zmanjšanje porabe energije. Uredili smo kondenzno mrežo, termo izolacije, v izdelavi je povratek cevovodov za prenos toplote hladilnih vod in njihovo ponovno vračanje v proces.

Opozarjamo na organizacijo vklopa pomembnejših bremen, ki da za rezultat nižjo konico. V izgradnji je registracija konice, ki nam bo dala jasno sliko o nadaljnih možnih posegih o omejevanju koničnih obremenitev. Razmišljajo o ločitvi čistih in umazanih barvarskih flot, izkoriščanju energije teh flot, izkoriščanju toplote dimnih plinov, vročega zraka, o regulaciji centralnega ogrevanja. Veliko se dela na spremembah oz. odpravi pomanjkljivosti, optimiziranju nastavitvev, pravilnem vzdrževanju, uvajajo se mikroprocesorji za krmiljenje tehnološkega procesa v celoti. Pri novih investicijah posvečamo pozornost zmanjšanju transmisijskih izvedb. Prepričani smo, da bi samo z izkoriščanjem toplote odpadnih flot prihranili letno preko 20 % mazuta.

O celotnem poteku in delitvi moči je nujna uporaba meril in regulacijskih naprav, ki izboljšuje normiranje potrošnje energije, potrošniki bodo močneje zainteresirani za varčno porabo, saj ti stroški predstavljajo v vsakem TOZD ali enoti večji delež celotnih stroškov.

Strežno osebje pa mora imeti ustrezno kvalifikacijo in odnos do energije, enako tudi uporabniki, kajti zmanjšanje izgub pri proizvodnji, razdelitvi in porabi je pomembna rezerva za naš gospodarski razvoj.

B. Jaklič

PRAKSA ALI IZGUBA ČASA

Za Vezilo govori praktikantke

Med šolskimi počitnicami je Beti vedno rada sprejela tudi naše študentke. Minula leta bolj zato, da bi se štipendisti spoznali s tovarno in z zaposlenimi, v zadnjih nekaj letih pa tudi zato, da bi mlajše moči priskočile na pomoč, zlasti tam, kjer so ozka grla.

No, tokrat nas je zanimalo, kakšno mnenje imajo o svoji praksi štiri študentke z ljubljanske Ekonomske fakultete. Vsi tisti, ki pričakujete, da je v pogovorih šlo zgolj za hvalo, ste se zmotili. In kaj so bodoče diplomirane ekonomistke povedale?

Brez programa

SILVA ŠUKLJE je študentka 1. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani, na 15 dnevni počitniški praksi je bila v Beti, v oddelku finančna služba, mentorica pa ji je bila Alenka Badovinac.

— Imela sem zanimivo delo. Delala sem z menicami.

Kako vam je bilo všeč?

— Še kar. Praksa je bila dobro pripravljena, vendar bi

bilo bolje, če ne bi delala samo v enem sektorju.

— **Ste imeli za počitniško prakso program?**

— Ne. V glavnem mi je pomagala Milena Žugelj, kajti mentorica Alenka Badovinac je imela preveč svojega dela. Tovašica Milena pa mi je pokazala, kako kaj gre.

— **Ste se vsi, ki ste bili na praksi, kdaj sestali? Se pogovorili?**

— Skupnega sestanka nismo imeli, bi pa bilo dobro. Prej sem prejela štipendijo pri Kmetijski zadrugi. Tam so imeli prakso sestajanja. To se mi je zdelo dobro.

— **Razmišljate kaj o zaposlitvi, kj je sicer še daleč?**

— Vem, da me v Beti ne bodo zaposlili. Da pa bom tu opravila pripravništvo, sem prepričana.

Slaba organizacija

ALEKSANDRA MATJAŠIČ je bila v Beti na počitniški praksi, sicer pa je študentka 2. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani, je študentka Beti, za mentorja pa so ji določili Janeza Želeta iz komerciale.

— Delo med počitniško prakso je bilo bolj slabo organizirano. Je pa dobro, da spoznaš ljudi, prostore in vse druge. Veliko lažje je potem, ko se zaposliš.

— **Kako je potekalo delo?**

— Izpolnjevala sem zadolžitve, vendar kaj težjega nisem dobila. Letos sem bila na počitniški praksi že drugič. No, takole povedano: boljše kaj, kot nič.

— **Kako je potekalo delo?**

— Izpolnjevala sem zadolžitve, vendar kaj težjega nisem dobila. Letos sem bila na počitniški praksi že drugič. No, takole povedano: boljše kaj, kot nič.

Izguba časa

MARJANA RADKOVIČ je študentka 1. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani, je štipendistka Beti, kjer

je bila na počitniški praksi pri mentorju Tihomiru Skolibru.

— Tovaš Skolibri se je trudil, da bi me zaposlil, a kaj, ko ima sam veliko dela in mu je zato, razumljivo, zmanjkalo časa zame. Pri počitniški praksi smo prepušteni mentorjem, da pa bi delali po kakšnem programu, ni pričakovati. Program počitniške prakse nima izdelanega niti Beti niti naša fakulteta.

— **Pa vseeno: je takšna praksa smiselna?**

— Je, saj je študij preveč oddaljen od resničnega življenja v delovni organizaciji. Praksa je lepa priložnost spoznati resnično dogajanje v podjetjih.

— **Ste tudi kaj delali, saj ste za delo med počitniško prakso nagajeni?**

— Med počitniško prakso je težko najti za praktikante konkretno delo.

Štos poletja

MIRANDA SMREKAR ena od petindvajsetih študentov, ki so opravljali od 27.

junija do 3. septembra počitniško prakso v delovni organizaciji Beti. Miranda Smrekar je študentka 3. letnika Ekonomske fakultete v Ljubljani. Štipendije nima, doma pa je iz Ljubljane. Pred leti je v Beti delal njen oče. Na počitniški praksi je bila v zunanjetrgovinskem sektorju, mentor pa ji je bil Tihomir Skolibri.

— Moja počitniška praksa je bilo bolj pomikanje kot resna izraba delovnega časa.

— **Ste zadovoljni**

— Ne. Prosila sem za delo, a mi ga niso našli. Sicer sem pridobila nekaj malega, a mi je žal, da nisem več.

— **Dobite za počitniško prakso kakšno nagrado?**

— Za tri tedne bom prejela 65.000 dinarjev.

— **Nekaj pa ste le delali, kajne?**

— V zunanjetrgovinskem sektorju so v glavnem obrabci. Izpolnjevala sem jih. To je precejšnja izguba delovnega časa.

— **Kaj predlagate za v bodoče?**

— Delo po načrtu, ki naj ga naredijo v Beti ali na fakulteti. Tako bi bila praksa vsebinsko bogatejša.

Pogovarjal se je:
Toni Gašperič

Fotografiral je:
B. Matkovič

IZ STAREGA TRGA

Otvoritev prizidka in jubilejne nagrade

Stari trg, strnjen na hribu nad Kolpo je prijazno sprejel svoje goste, ki so prišli na otvoritev 600 m² novega prizidka Kometovega obrata, prizidka k osnovni šoli ter večnamenske hiše. Ljudje obeh belokranjskih občin, Črnomlja in Metlike, so bili pristrčno sprejeti v Poljanski dolini.

Tudi vreme je bilo starotrščanom dokaj naklonjeno ob njihovih pridobitvah. Pozdravni govor ob otvoritvi je imel direktor KOMET-a Franc Kočevar.

Obenem je KOMET izkoristil to priložnost tudi za slovesno podelitev jubilejnih nagrad in plaket svojim dolgoletnim in zvestim delavcem.

Za 20 let dela v podjetju so prejeli plakete naslednji delavci: Angela Brinec, Gusti Guštin, Jožica Leščanec, Zvonka Nemanič, Marica Radenovič, Dragica Čulig, Marija Grahek, Jožica Mavrinac, Stanka Štrekelj, Marjana Čemas, Branka Lužar, Radmila Nemanič, Albina Tošeska.

Za 30 let skupne delovne dobe sta bila nagrajena naslednja delavca: Ana Milojkovič, Stanko Sodec.

Za 20 let skupne delovne dobe so bili nagrajeni naslednji delavci: Jožefa Cajnar, Žarko Latinovič, Amalija Levstek, Jožica Jamšek, Marija Kobe, Ivanka Šterbenc.

Za delovno dobo 10 let pa so bili nagrajeni: Zorica Belavič, Anica Pezdirc, Nežka Filak, Stanka Ribarič, Dragica Janjac, Jožefa Kastelec, Barbara Mržljak, Zorica Nemanič, Mira Fer-

ko, Marija Režek, Milka Grgurič, Rezika Žabčič, Ana Majhen, Slavica Planinc, Ljubica Cigič, Zinka Panjan, Jelena Galez, Katica Šesto, Mira Lukežič, Zdenka Novak.

Nagrajenec Stanko

Našla sem ga v izvoznem skladišču pri pakiranju izvoznih artiklov. Nedrčki, stezniki, kopalke pa spalne srajce, vse je bilo lično in lepo urejeno v kartonih posameznih tujih firm. Na nekaterih so oznake firme, zopet na drugih jih ni.

Pobarala sem ga o njegovem dolgoletnem delu v KOMET-u. Takole pripoveduje o svojem delu in o začetkih pred 25 leti, ko je prvič prestopil prag tega danes 450 članskega kolektiva.

»Po novoletnih praznikih leta 1964 sem prišel v KOMET, delal sem v pri krojevalnici, takrat še nismo imeli takšnih tračnih žag za rezanje, kot jih imamo sedaj. Bilo nas je seveda tudi manj, bili smo majhen in prijeten kolektiv. Zame, ki sem delal prej pri privatniku, je bila to velika sprememba. Tam smo delali manjše količine in po naročilu, tu v podjetju pa je bilo drugače. Toda človek se pač, posebno mlad, kar hitro nauči in delu prilagodi. V pri krojevalnici sem delal približno pol leta. nato pa na končni kontroli izdelkov cca 2 leti. To je bilo zelo natančno delo.

Ko smo v podjetju uvedli dvoizmensko delo, sem bil 8 let preddelavec v izmeni. Delal sem v podjetju, ko smo še delali v stavbi na Pungartu, kasneje smo se preselili v prostore na trgu, kjer je sedaj SDK, zavarovalnica in DPO. Ko smo se leta 1972 preselili v nove prostore v Rosalnicah, smo šele prav videli, kako je delati v lepi

prostorni delavnici. Bili smo vsi skupaj, zato smo izmeni povečali. Zaradi tega sem bil na komandni plošči tekočega traku.

Danes pa delam v izvoznem skladišču v dveh izmenah, ker je večja potreba. Dva delavca v dopoldanski in dva v popoldanski izmeni.

Veliko delamo za izvoz, pa tudi lohn posla imamo zelo veliko. Vežejo nas roki, zato je večkrat treba delavkam potegniti izdelek skoraj izpod stroja. Norme so zelo napete, saj nimamo takšnih strojev, kot jih ima bolj razviti svet. Norme pa so iste.

Za izvoz dobimo nekatere artikle že skrojene, nekaj pa jih moramo sami krojiti.

Veliko smo v teh letih, kar sem v podjetju, že naredili. Kupili smo veliko novih strojev, šivalnih, specialnih, krojnih nožev, opreme, postavili smo novo tovarniško halo, dodali smo ji prostore skladišč. Sezidali novo poslovno stavbo, kupili transportna vozila, osebna avtomobila.

V Starem trgu je bilo zelo lepo, mislim, da bi bilo dobro, da imamo več takih srečanj, saj se med seboj skoraj ne poznamo, čeravno smo v skupnem podjetju.

Povprašala sem ga, kaj misli o novem predlogu, da bi se osebni dohodki izplačevali na 14 dni.

»Mislim, da ne bi bilo nič boljše. Ko sem bil še pri privatniku, smo dobili plačilo vsak teden, pa se mi zdi, da je boljše enkrat mesečno. V šali rečeno pa bi bilo dobro, če bi bila dvakrat mesečno cela plača.« Veselo se je nasmejal ob tej misli.

MED NAJBOLJŠIMI

Za 20-letno delovno dobo je nagrado prejela tudi **Jožica Jamšek**. Povedali so mi, da je med najboljšimi delavkami v podjetju.

Sama o sebi skromno pripoveduje:

»V KOMET sem prišla

leta 1970, najprej sem delala na Pungartu, od tam pa smo se preselili v Rosalnice. Prostor na Pungartu so bili premajhni, saj smo bili raztreseni po Metliki, kar verjetno ni bilo najbolje. Na stroju in normi delam že od vsega začetka, poznam vse stroje, saj sem na mnogih že delala. Največ delam za tuje firme. Norme so visoke, toda jaz jo vedno dosegam in presegam.

Doma sem iz Vranovič, kot dekle sem šla k bratu na Gorenjsko, kjer sem dve leti delala v Titan Kamnik in nekaj časa v Trak Mengeš. Ko se je brat z družino preselil v inozemstvo, sem prišla v Metliko, kjer sem se zaposlila v KOMET-u, kjer delam še danes.

Mož dela pri privatniku, sin pa bo šel v jeseni v 8. razred osnovne šole v Metliki. Nič ne vem, kaj in kam se bo odločil za naprej.

Med pripovedovanjem hiti z obrezovanjem nitk. Spominja me na šiviljo s škarjicami, zanima me, če je treba velikokrat kaj popravljati. Nasmehne se in reče: »Ne, jaz skoraj nikoli ne popravljam, raje pazim, kadar šivam, saj pravo svilo je zelo težko popravljati, lahko rečem, da ni mogoče. Vse se pozna. Če pa že moramo popravljati, naredimo manjšo številko iz večje.

Letos se nisem prijavila za oddih na morju. V kolektivnem dopustu pač ne bi dobila letovanja, ker sem ga lansko leto. Potem pa mi skoraj nič ne ostane dopustniških dni.

Lansko leto sem bila v Stinici pri Jablancu, tam je bilo zelo lepo. Plaža je sicer lepa, je pa na eni strani zelo visoka voda, za otroke ni najboljše, če ne znajo plavati. Mi smo hodili tja, kjer je bila voda nižja. Se da pomagati. No tudi z nabavo živil ni bilo prevelikih težav, čeprav je bilo vsè naselje urejeno šele lani. Mislim pa, da bo v naslednjih letih bolje.

Alenka Mežnaršič

KODRANKA

Nove vrste prej

V TOZD Kodranka smo v letošnjem letu začeli s proizvodnjo novih vrst prej, t.i. efektnih prej, ki se uporabljajo za proizvodnjo zaves, a imajo tudi možnost uporabe v svilarški industriji za razne vrste tkanin.

Da se gre v program efektnih prej, je bilo odločeno v letu 1987. Investicija je realizirana skupaj z DO »Velana« Ljubljana, ki je združevala dinarska sredstva za opremo. Stroje smo nabavili pri firmi RPR iz Italije, ki je znana po teksturirnih in sukalnih strojih, ki jih že imamo pri nas v proizvodnji. Od prej že imamo nameščen pravilnik domače proizvodnje »Mašinteks« Leskovac, ki služi za dokončno stabilizacijo preje.

Tehnološki postopek za izdelavo efektnih prej je zelo zahteven, ker se uporablja več različnih materialov in je potrebno veliko fantazije in kreativnega dela, da se izdelajo artikli, kot jih zahtevajo predelovalci.

Pri proizvodnji efektnih prej se uporabljajo najmanj trije predložki, od katerih ima vsak specifično funkcijo (osnova, efekt in vezna nit).

Značilnost efektno-sukalnih strojev je, da samo v eni operaciji pridemo od predložkov do končnega izdelka.

Vse nitke se z določeno hitrostjo dovajajo do vretena, dodaja jim se določeno število zavojev in se potem preja navija na cilindrične cevke.

V odvisnosti od števila zavojev, hitrosti osnovne in efektne niti ter navijanja je možno proizvesti različne efekte na preji, kot so boucle, flame, nopi, serpentine in

različne kombinacije teh efektov.

Samo delo na strojih je takšne narave, da je potrebna posebna pozornost in stalna kontrola procesa ter striktno delo po tehnoloških predpisih, ker lahko v nasprotnem primeru hitro pride do okvar strojev ali pa do takšnih napak na preji, da nastane popolnoma drugi efekt in preja ni uporabna. Poleg te faze v tehnološkem procesu imamo še 2 fazi, in sicer: priprava materialov in stabilizacija gotove preje v pravilniku. Pripravo materiala v odvisnosti od vrste preje izvršimo preko tekstu-

riranja, sukanja in previjanja, a vezno nit navijamo na posebne cevke, ki so prilagojene vretenom na efektno sukalnem stroju.

Kot surovina za proizvodnjo efektnih prej se uporablja PES različnih dtex. Kot filament, teksturirana ali sukana preja. Za proizvodnjo se koristijo v glavnem materiali domače proizvodnje dtex 76/23, 110/24, 110/32, 150/30 in 167/32 ter 220/64 kot filament, teksturirana preja in krinkel preja.

Število predložkov za posamezne vrste preje je od najmanj 3 pa do 8, ki se

postavijo tako, da je eden vezna nit, a število osnovnih in efektnih niti se lahko spreminja (za primer navajam sestav artikla flame dtex 2200: osnova 150/36 x 2-80 2 predložka; efekt 110/24 filament sijajni 4 predložki + 150/36 x 2-80; vezna nit 150/36 x 1 teksturirano, ali skupaj 8 predložkov).

Do danes so za DO »Velana« osvojeni 3 artikli, ki redno obratujejo, in sicer: boucle dtex 500, flame dtex 2200 in serpentine dtex 1700.

Za industrijske probe so narejeni 4 artikli: boucle dtex 2200, flame dtex 480, 550 in 2200, ki so v fazi testiranja pri uporabnikih preje. Še je narejeno večje število raznih vrst preje in različnih tipov efektov, ki so oddani potencialnim kupcem za poizkus.

Vsa strojna oprema, to je 5 strojev po 80 vreten, in 1 previjalni stroj za pripravo vezne niti, je nameščena v juniju 1988. Mesečna kapaciteta se lahko giblje od 10 do 20 ton preje, kar je odvisno od dtex in tipa preje.

Značilno za to proizvodnjo je, da opravlja delo majhno število delavcev in spada med visoko kapitalno produkcijo.

Glede na ceno surovine se bo skozi kapital glede na variabilne stroške dosegalo bistveno višje pokritje, kot je pri ostalih teksturiranih prejah. Na ta način bo nastal pozitiven premik, ker bo ustvarjen višji dohodek, ki bo ugodno vplival na rezultate poslovanja. Za DO Velana proizvodnja že redno teče od aprila, pri ostalih domačih kupcih se še zmeraj vršijo testiranja preje, a raziskuje se tudi izvozno tržišče.

Na zagon in obratovanje vseh kapacitet računamo v teku drugega polletja 1988.

Vinko Pavlinac

IZ STAREGA TRGA

Obrnjeni k prihodnosti

Gabre Predovič! Izvoljen si bil za predsednika akcijske konference Zveze komunistov v Beti. Čestitamo. Je to odgovorna funkcija?

»Hvala. V tem času biti predsednik akcijske konference ZK Beti je precej odgovorna funkcija. Delo akcijske konference, predsedstva in predsednika akcijske konference se izraža predvsem preko rezultatov osnovnih organizacij. Zaradi tega so na koncu mandata konference in predsednika konference v širših krogih možne različne ocene uspešnosti.«

Anketa v prejšnji številki Vezila je pokazala, seveda tega ne gre posploševati, da delavci malo ali skoraj nič poznajo delo Zveze komunistov v Beti. Kaj bi bilo treba narediti, da temu v bodoče več ne bi bilo tako?

»Menim, da so bili v predhodni številki Vezila člani ZK Beti nekoliko preveč izpostavljeni kritiki. Osebnostno menim, da OO ZK svojega člana ocenjuje v prvi vrsti po uspešnosti in družbeno politični aktivnosti v sredini, kjer dela. Če bi se tudi javno mnenje o aktivnosti članov ZK Beti oblikovalo s takšnega vidika, verjamem, da bi bila tudi splošna ocena aktivnosti drugačna. Seveda se delo članov ZK ne sestoji samo iz individualne aktivnosti, ampak tudi organizirano v osnovnih organizacijah. Sklepi in stališča osnovnih organizacij naj bi se v prvi vrsti posredovala na sejah samoupravnih organov in ostalih družbeno političnih organizacijah. Tu gre za tiste sklepe, katerih realizacija bi pripeljala do še boljšega stanja v kolektivu.«

Vezilo je tudi ena od kvalitetnejših oblik informiranja javnosti o delu ZK Beti,

katere se bo konferenca in OO ZK v bodoče več posluževala.«

Kako ocenjuješ delo Osnovnih organizacij ZK v zadnjih dveh letih? Seveda mislim na delo komunistov v Beti.

»Glede na uspešnost kolektiva v zadnjih dveh letih in na zastopanost članov ZK v sredinah, kjer delajo, ocenjujem, da so bili člani OO ZK v Beti zadovoljivo aktivni. Pri tem delu nikakor ne moremo gledati ZK kot samostojno organizacijo, ampak vključeno v skupne cilje samoupravnih organov, vodstva DO in drugih družbeno političnih organizacij.«

Menim, da so OO ZK Beti v preteklosti premalo naredile na delovanju delegatskega sistema na nivoju občine Metlika. Če pogledamo, s kakšnim odstotkom dohodka sodeluje Beti v občini, še zdaleč toliko se ne čuti vpliva našega kolektiva na dogajanja v občini Metlika.«

Kaj boste naredili, da bo Zveza komunistov spet zanimiva za mlade ljudi, za delavce? Da bo ponovno prihajalo do vstopanja?

»Ena od nalog organizacij zveze komunistov je spremljanje in evidentiranje potencialnih kandidatov za sprejem v članstvo ZK.«

Mi po strukturi nismo tako mlad kolektiv, da bi lahko prišlo do masovnejšega vstopa v OO ZK.

Mladi ljudje se tudi neradi vključujejo v OO ZK predvsem zaradi ekonomsko političnega stanja v državi,

visoke članarine in nekateri zaradi bojzani dodatne odgovornosti. V tem obdobju lahko v Beti pridobimo nove člane ZK samo z več aktivnosti in dokazovanjem vpliva članov ZK na pozitivne premike v kolektivu in širše.«

Bodi prijazen, tovariš predsednik, pa nam povej, kaj misliš narediti, morda sprebrniti, v svojem mandatnem obdobju?

»Kot sem že omenil, bo delo akcijske konference vidno predvsem skozi aktivnosti in rezultate Osnovnih organizacij ZK Beti.«

V prvi fazi bo predsedstvo akcijske konference predložilo program aktivnosti aktualnih področij. Predvsem se bomo ukvarjali z notranjimi problemi v kolektivu, in tistimi, ki so skupni za vse OO ZK TOZD.

Ni pričakovati sklicevanje pogostih in dolgih sej celotne akcijske konference, ampak več kratkih in plodnih posvetovanj predsedstva akcijske konference ZK Beti.

Pri reševanju zadanih nalog se morajo vse OO ZK TOZD vključiti enotno in kar je predvsem pomembno, istočasno, kar je garancija za uspeh znotraj DO, navzven pa enotnega ter močnejšega vpliva.

Ne bomo veliko razpravljali o preteklosti, ampak bo nas zanimala predvsem sedanjost in prihodnost, tako da ne morem govoriti o spremembah dela v ZK. Vsako obdobje nosi svoje probleme tako tudi čas mojega mandatnega obdobja.«

Zadovoljen bom na koncu mandatnega obdobja, če bom lahko rekel, da je bila akcijska konferenca ZK Beti iniciator realiziranih nalog ali sodelovala v njih, in to v tistih, ki so se izrazile pozitivno na življenje, delo in rezultate dela v kolektivu.«

In še zadnje vprašanje: kaj misliš o vplivu članov ZK v Beti? So komunisti dovolj aktivni? So vplivni?

»Po tistem, kar sem že povedal, se vidi, da sem mnenja, da so člani ZK Beti aktivni in vplivni vsak po svojih močeh, izobrazbi in delovnem mestu. V vseh samoupravnih organih so zastopani člani ZK, ki s svojim vplivom pomagajo oblikovati sklepe.«

Še vedno ostaja prostor za večjo aktivnost članov ZK Beti predvsem preko svojih OO ZK, kar bo tudi del programa dela akcijske konference ZK Beti.«

Pogovor je pripravil:
Toni Gašperič

Delegati niso le molčeca večina

Vinko Pavlinac. Najprej čestitke k izvolitvi za predsednika delavskega sveta delovne organizacije Beti. In takoj k vprašanju: misliš, da je biti predsednik delavskega sveta težko?

»Kot prvo se zahvaljujem za zaupanje sodelavcem iz DO, ki so mi poverili to funkcijo. Težko je dati odgovor na to vprašanje, ker sem do sedaj vodil samo eno sejo DS. Mislim pa, da ta naloga ni lahka, ker večina sodelavcev težko sprejema funkcijo predsednika za kateri koli samoupravni organ v DO, kar velja tudi za DS.«

Koliko lahko, po tvojem mnenju, delegati delavskega sveta vplivajo na poslovne in druge odločitve?

»Vse poslovne in druge odločitve mora nekdo predla-

gati, v glavnem so to poslovodni organi, kolegij ali strokovni team in ostali sodelavci. Delegati DS predlagane odločitve največkrat potrdijo, in se zelo redko dogaja, da prihaja do spreminjanja predlogov.«

Bodo za časa tvoje »vladavine« gradiva za delavski svet pisana razumljivejše in v lepšem jeziku?

»Gradiva za DS se že dolgo časa pripravljajo po nekakšnem ustaljenem načinu in mislim, da pri tem ne bo prišlo do večjih sprememb. Vsekakor pa gradivo ne sme biti preobširno, mora biti pisano tako, da so zajeti vsi pomembni podatki in v jeziku, ki je razumljiv vsem sodelavcem.«

Delegati delavskega sveta, pa tudi drugih samoupravnih organov, so bolj molčeči. Kaj storiti, da bi se jim razvezali jeziki?

»Delegati DS niso pri vseh vprašanih enako molčeči in niso le molčeča večina. Vse je odvisno od problematike, ki jo posamezno vprašanje obravnava. Mislim, da so delegati dovolj zgovorni le pri vprašanih, ki so za vsakega člana kolektiva življenjsko pomembna, kot so OD, stanovanja in podobno. Kar zadeva ostala vprašanja, se delegati ne spuščajo v diskusije, ker menim, da niso strokovno dovolj usposobljeni in prevladuje bojazen, da v svoji diskusiji ali vprašanjih ne bi povedali česa narobe.«

Predsednik delavskega sveta je tudi član razširjenega kolegija. Sedi na sestankih le zaradi lepšega?

»Mislim, da je predsednik DS enakopraven član kolegija kot vsi ostali in ima možnost razpravljati o vseh vprašanih, ki jih kolegij obravnava. Trudil se bom, da na sestankih kolegija ne bom sedel samo zaradi lepšega, skušal bom sodelovati, kolikor bom za določeno problematiko zmožen.«

Delegati delavskega sveta večkrat zatrjujejo, da je večina sklepov pripravljenih v naprej in da ne morejo vplivati skoraj na nobeno odločitev. Koliko je resnice v tem?

»Avtorji gradiva so dolžni predlagati sklepe, za katere tudi nosijo odgovornost. Običajno delegati potrdijo predlagane sklepe. Premalo časa sem predsednik DS, da bi lahko dal odgovor, koliko morejo delegati vplivati na posamezno odločitev.«

Kot predsednik delavskega sveta sveta traja dve leti. Imaš v mislih koga, ki bi te lahko nadomestil po izteku mandata?

»Skoraj vsak zaposleni v DO je lahko član DS, kar pomeni, da je tudi lahko predsednik DS. Kdo bo predsednik po izteku mojega mandata, ni bistveno, važno je, da bo DO uspešno poslovala.«

Na koncu bi želeli dodati, da živimo v zelo težkih družbeno-ekonomskih razmerah, vendar upam, da DO Beti ne bo stagnirala in da bo še naprej držala korak s konkurenco tako doma kakor tudi na tujem tržišču.«

Pogovor je pripravil:
Toni Gašperič

Ob razstavi Sama Kralja

V slovenski likovni umetnosti niso osamljeni primeri, ko so še študentje arhitektura ali diplomirani arhitekti uspešno ukvarjali tudi s slikarstvom. Prav isto velja tudi za mladega novomeškega arhitekta Sama Kralja, kar seveda ni naključje, saj zna avtor v svojih likovnih upodobitvah smotrno uporabiti svoje risarsko znanje, ki si ga je pridobil med študijem arhitekture pri znanem slovenskem slikarju profesorju Borisu Kobetu. Anfiniteta do slikarstva in velika mera nadarjenosti se

pri njem skladno povežeta v osebna doživetja s čisto likovno govorico in z izbranimi sredstvi.

Samo Kralj sodi v mlado generacijo slovenskih slikarjev, v tisto, brez dvoma manj številno, ki se je kljub postmodernističnemu obdobju in poplavi alternativnega in avantgardnega slikarstva odločila, da si poišče lastno izrazno identiteto v naravi in njenem okolju. Za predstavljeni ciklus likovnih upodobitev, ki se motivno nanašajo na Novo mesto in njegovo okolico s slikovitimi predeli doline Krke, je namenoma izbral pastelno tehniko, s številnimi barvnimi odtenki, kar mu daje možnost za ponazoritev skladnega pastoralnega občutja.

Ob pogledu na Kraljeve slike, ki zrcalijo idiličnost in poetičnost izbranih motivov, se nam razodeva avtorjev umirjen in romantičen značaj, prepleten s čustvenimi reminiscencami in njegovo rodno Dolenjsko. Motivi zaživijo v luči različnih letnih časov, svetlobnih učinkov, atmosferskih posebnosti in razpoloženjskih situacij. Zdi se, da v Kraljevih slikah najdemo izrazito podobnost s slikarstvom velikega mojstra dolenjskih pejsažev Božidarja Jakca, kar pa je predvsem posledica uporabe enake slikarske tehnike – pastela – in pa izbira podobne tematike.

Bolj pozorno opazovanje in gledanje njegovih del pa nas docela prepriča, da se Kralj v slikarskem mediju izpoveduje izvirno in samosvoje. Kot prepričan realist z naglašeno noto poetičnosti v

svojih ustvarjalnih snovanjih ne išče senzacij in ne eksperimentira za vsako ceno, da bi se dokopal do izvirnosti po vsej sili. Slikarstvo pojmuje in vrednoti na tradicionalni način. Trdno likovno znanje se pri njem odraža v urejeni kompozicijski zasnovi, suvereni risbi in prefinjenem občutku za barvno harmonijo. V času, ko se življenje razvija v smeri vse večjega stopnjevanja tehnološke razvitosti, dehumanizacije in uničevanja človekovega naravnega okolja, se Kralju zdi še kako pomembno, da na svojih upodobitvah ohrani in iztrga pozabi stare mestne vedute, vasi, osamljene domačije, slikovite mline ob Krki, kozolce, gradove, cerkve in naravne lepote, ki danes so, jutri pa jih mogoče ne bo več. V svojem ustvarjalnem prizadevanju se torej zateka k idealni podobi krajine, ki zanj pomeni neizčrpen vir uresničevanja lastne umetniške izpovedi.

Slikanje po naravi za Kralja ne pomeni le golo prenašanje motiva na likovno ploškev. V avtorjevih očeh se narava in pojavi v njej nenehno spreminjajo v različnih barvnih odtenkih, teksturah in lisah in tako na najbolj neposreden način manifestirajo svojo čutno in vizuelno pojavnost. Razumljivo je, da tudi Kralj ni izjema, ko gre za načelo, da je podoba sveta takšna, kot jo čustveno doživlja umetnik in jo vidijo njegove oči in ne taka, kot jo otipljemo z rokami.

Kraljeva dela nas prepričajo, da avtorju pri njegovih kreacijah ni bilo nikoli vodilo zgolj s fotografsko natančnostjo preslikovanje narave, temveč iskanje razpoloženjskih trenutkov, tistih enkratnih, ki jim lahko sledi le ustvarjalna misel in so drugačni od prejšnjih in prihodnjih, takšni so, da znajo združiti človeka in naravo v eno.

um. zgod. Jožef Matiječič

NOVOST

Smo dobili novo cukrarno?

Nič ni mogoče in hkrati vse. To je zlato pravilo našega vsakdana, ki ga vsi poskušamo uveljaviti, ne glede na to, da smo za dosego svojega cilja mogoče oškodovali nekoga drugega, mogoče potrebnejšega ali pa smo s svojo brezobzirnostjo prizadejali škodo svojim delovni organizaciji.

Pa kaj zato, važno je, da je naš cilj dosežen, pa čeprav na nepošten način. Dandanes je težko biti pošten, porečete. Ravno nasprotno. Zelo lahko je biti. Nikoli lažje. Konkurenca namreč nikoli ni bila tako slaba. Človeški ponos in fair-play se bosta morala počasi umakniti in obstati le v učbenikih za prvošolce in v babičinih pravljicah. Pošten odnos do samega sebe in do okolice bomo morali balzamirati in postaviti v muzejske vitrine.

Nič ni mogoče in hkrati vse. Kako lahko prideš do takšnega zaključka? Povsem enostavno. Poglej okoli sebe?

Lansko leto si bil na morju, v Betinem domu v Seči, in letos si spet, čeprav so ugodili le tretjini prosilcev. S seboj si vzel cel trop otrok, tudi sosedovih in na ves glas

zatrjeval upravniku doma, da so vsi tvoji. Mogoče sploh ne greš v Sečo. Tja raje pošlješ svoje sorodnike iz petega kolena, ki upravniku v zboru zatrjujejo, da tudi oni delajo v Beti, čeprav je edino, kar imajo skupnega z Beti, pet let stare kopalke in par zasranih gat. Če pa jim upravnik slučajno dokaže, da niso tisti, za katere se predstavljajo, se sklicujejo na peto sorodstveno koleno in jim kot takim seveda pripada nižja cena letovanja. Če jim upravnik tudi to trditev, po daljšem brskanju po njihovem rodovniku, ovrže, mu zabrusijo v zobe, da je staromodni, da je živi fosil in da je verjetno slučajno izpadel pri restavriranju iz sarkofaga in da tako mumificiran zares nima posluha za modernega homo sapiensa, ki se drži načela: »Snadi se.«

Da, res je. Nič ni mogoče in vse. Res je tudi, da je upravnik doma v Seči staromodni, sicer bi v dom strpal vse, kar se plazi in leze po jadranski obali. Stal bi na najprometnejšem mestu v Portorožu in vsakega mimoidečega zadrogiranega hipija bi napotil v Betin počitniški dom, kjer bi lahko prišel vsak in kjer bi vsakdo delal, kar se mu bi zljubilo, saj je na dopustu.

Dom naj bi postal neke vrste cukrarna, kjer lahko vsak uveljavlja svoje tudi najbolj skrite biološke in psihološke potrebe in to kadarkoli in kjerkoli, tudi na mizi. In vse pod geslom: **NAVALI NARODE – BETI ČASTI!** Da, to bi bil zares novomodni upravnik, takorekoč alternativni upravnik.

Nič ni mogoče in hkrati vse. Tudi to, da bo tradicionalni fair-play v medčloveških odnosih zamenjal takoi-menovani »free-play«.

Opravičujem se, če se kdo v zgornjem pisanju ne čuti prizadetega, kajti nihče ni bistveno boljši.

M. Rus

Utrinki z dopusta v Seči

Nekdo je v času od 5. do 12. avgusta odjavil dopustovanje v domu SEČA. Gre za sobo št. 13. Po redni poti nisem prišel na vrsto, da bi letoval ali v domu ali v prikolici.

Pri tov. Rusu sem se vpisal, da me ima v evidenci, če kdo odpove. Številka 13 je bila takrat zame srečna. Torej ta številka mi je omogočila 7 dnevni oddih, kar me je razveselilo. Čeprav sem za to zvedel šele 4. 8., sem se v petek 5. 8. z ženo odpravil v naš dom SEČA.

Potovanje je bilo sicer dokaj neprijetno, saj je bila temperatura neznosna pa tudi gneča na cesti je bila velika.

Ko sva prispela v dom, sva bila prijetno presenečena. Osebjem, ki dela v domu, je bilo zelo veselo najinega prihoda – tak vtis sva dobila. Iz prakse vem, da ni vedno tako.

Po kosilu smo se dopustniki razkropili po bližnjih plažah – kopališčih – kamor je kdo vedel. Ker ob obali v Luciji in Portorožu ni bilo mogoče parkirati avtomobila, sva odšla v bližnji Strunjan. Spet presenečenje, toda v negativnem smislu. V počitniškem domu, ki je bilo do nedavna nemenjen borcem NOB, sem videl ljudi, sicer starejše, vendar govorili so več ali manj nemško ali italijansko. Mogoče se v tem domu celo srečujejo borci nasprotujočih se vojska iz pretekle vojne. Kaj vse je možno pri nas?

Odkar je ta počitniški dom v upravljanju novomeške KRKE, so se zadeve spreme-

nile. Novi upravljalec v zasedbi išče ekonomsko računico, ta pa ne pozna oziroma ne izbira poti za dosego želja. Zato ni čudno, da je v domu še najmanj borcev NOB. Tu mislim resnično na borce in ne na člane ZB.

Tudi kopanje pred tem domom ni več zastoj, čeprav je lani še bilo. Dnevna karta po osebi stane 1500 din.

Naslednji dan sva se odpravila na kopanje v sosednjo HRVAŠKO, v kraj KANEGRA. Tam sva plačala za enodnevno kopanje za oba kar 5000 din. Res, voda in plaža sta bili odlični. Tretji dan sva še enkrat poiskovala dobiti mesto za avto in za kopanje v Portorožu pred hotelom RIVIERA. Težko, vendar sem našel prostor za vozilo, kopanje pa sem moral spet plačati po 1500 din. Ostale dni sva preživela na kopališču v Strunjanu, tu sem ugotovil, da je še najenostavnejše priti, čeprav malo daleč.

Lahko ugotavljamo, da v tej naši domovini tudi kopanje v morju ni zastoj; razen če »ukradeš« pristop k morju. Tudi kopanje v morju bo, če bo šlo tako naprej, samo za privilegirani del ljudi. Kljub vsem sva preživela prijeten teden dni, voda in sonce sta vse tegobe izničila.

Za prijetno preživetje teden dni dopusta pa se je zahvaliti največ dobri kuharici in strežnemu osebju v Seči. Hrana in počutje v domu je bilo enkratno. Delim mišljenje oseb, ki so letovali v tem tednu.

Tone Matjašič

Če ne bo slabše, bo šlo

Črnomelj, 16. avgusta, vroče, soparno, nekaj kapljic dežja po dolgi suši. In optimizem ANICE ŠVAJGER.

– V Beti delam že 28 let. Prej nisem nikjer.

– **Kaj ste delali pred 28 leti?**

– Pletli smo puloverje, kostime, bluzice. Takrat je bila to Belokranjka. Delala sem za strojem. To je bilo lepo delo. Prva plača, ki sem jo prejela, je bila osem jurjev. Takrat bi si lahko za ta denar kupila štiri bicikle. Seveda ne takšne s prestavami, kot so danes. Ko se je Belokranjka združila z Beti, smo pričeli delati konfekcijo. Bilo nam je težko, a lepo, zdaj nam je najlepše. O, ja. Zamenjala sem nekaj direktorjev. Nihče se mi ni zameril. Najbolj fejn se mi je zdel Vujčić.

– **Kaj delate zdaj?**

– Sem polagalka v krojilnici. Še dve leti pa grem v penzijo.

– **Koliko ste dobili junija?**

– 460.000 dinarjev. Nisem na normi, plače dobivamo po povprečju šivalnice. Na polaganju nas je dvanajst, v vsaki izmeni šest.

– **Imate družino?**

– Seveda. Od otrok punco in fanta. Dekle je omoženo, fant pa je star že

sedemindvajset let, je agronom, a ne dobi službe. Mož dela na Goku.

– **Ste si zgradili hišo?**

– Ne. Stanujem v bloku, v dvosobnem stanovanju. Zdaj, ko sva z možem sama, je dovolj prostora. Stanovanje se mi zdi veliko.

– **Kaj boste delali, ko boste v penziji?**

– Dela mi ne bo manjkalo. K sebi bom vzela vnukico. Rada je pri nas. Pravi, da bo hodila v šolo v Črnomlju. Rada tudi štrikam. Če bo sin delal hišo, mu bom pomagala. Zmeraj je dovolj dela, če ne z drugim pa s kuhanjem.

– **Če zavrtite film nazaj...?**

– V Beti mi je bilo lepo. Pred zaposlitvijo sem delala na kmetih. Do petindvajsetega leta sem bila doma. Ko sem dobila v Belokranjki službo, sem bila srečna. Težko bom šla v pokoj. Če bi bila zdrava, bi delala do polne delovne dobe. Tako pa... Daje me visok krvni pritisk.

– **Bo šlo?**

– Če bo tako, še umreti ne bo treba. Vse je sicer drago, a bomo preživeli. Če ne bo slabše, bo dobro. Veliko je brezposelnosti, revščine in vsega drugega. Nam je še dobro.

Stroji v Beti so boljši

ZORICA VLAHOVIČ je bila rojena v Marindolu, ko pa se je poročila, se je preselila v Črnomelj.

– Mož dela v Ljubljani pri stavbeniku. Osnovno šolo sem končala v Adlešičih, višje razrede v Črnomlju. Šolanje sem nadaljevala v Srednji šoli tekstilne usmeritve v Metliki. Takoj po šoli sem dobila zaposlitev v Tonosi v Adlešičih. Delala sem kot šivilja. Tudi zdaj v Beti opravljam isti posel – sem konfekcijska šivilja.

– **Kako gledate na Srednjo šolo tekstilne usmeritve?**

– Kar zadeva stroko, sem se v šoli zelo malo naučila. Delali smo premalo na strojih, več bi bilo treba prakse. Preveč pa smo delali v krojilnici.

– **V Beti ste...**

– V Beti, TOZD konfekcija Črnomelj, sem na trimesečnem poskusnem delu. Junija sem dobila 295.000

dinarjev. Ko bom na normi, bo mogoče moj osebni dohodek višji. Morda tudi ne. S svojo plačo sama ne bi mogla živeti.

– **Mladi ste. Kako preživljate prosti čas?**

– V glavnem sem doma. Redko greva z možem kam ven. Nazadnje sva bila na veselici v Dobljčah.

– **Se mislite izpopolnjevati?**

– Študirat ne bi šla. Manjka mi volje.

– **Kakšna je razlika med delom v Tonosi in delom v Beti?**

– Stroji v Beti so boljši, razlike v delu pa ni.

– **Boste vztrajali v poklicu?**

– Bom. Da bi šla kam drugam, nisem razmišljala. Rada bi, da bi se zaposlil v Črnomlju tudi mož.

– **Se posebej radi ukvarjate s kakšno dejavnostjo?**

– Hobijev nimam. Nikoli jih nisem imela.

– **Ste bili na dopustu?**

– Sem. Na morju. Na otoku Krku. Bilo je lepo.

Toni Gašperič

ZAHVALE

Ob boleči smrti mojega očeta STJEPANA KOLENCA iz Velikega vrha se iskreno zahvaljujem delavcem iz skladišča gotovih izdelkov za ikebano, izraze sožalja in za spremstvo na njegovi zadnji poti. Hvala tudi drugim delavcem iz Beti, ki so mi izrekli sožalje ali so se udeležili pogreba.

Josip Kolenc
z ženo Ružico

Ob smrti drage mame Bare Mužar se iskreno zahvaljujem osnovni organizaciji sindikata in delavcem barvarne za denarno pomoč, izraze sožalja in za sočustvovanje.

Branko in Jože Mužar

Ob boleči izgubi očeta NIKOLE TOMAŠIČA iz Ribnika se iskreno zahvaljujem sodelavcem in TOZD metraža za podarjeno cvetje, izraze sožalja in za spremstvo mojega očeta na njegovi zadnji poti.

Nikola Tomašič z družino

MALI OGLAS

Štiriindvajsetletni kmečki fant z mehanizirano kmetijo blizu Metlike išče pošteno in delovno dekle za življenje v dvoje. Dekle naj bo po možnosti zaposleno in nobena ovira ni, če ima sinčka. Samo resne ponudbe pošljite z naslovom na uredništvo Vezila. Slika je zaželeno.

Šifra: V dvoje je lepše

ZAHVALA

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi drage mame ANE KOLENAC s Polic se iskreno zahvaljujem sodelavcem obrata barvarne za podarjene vence, izraze sožalja in za spremstvo na njeni zadnji poti. Iskreno se zahvaljujem tudi OOS metraža za podarjeni venec.

Žalujoča hčerka
Stanka Mihelič

NENAVADNA STRAN

Nekdaj smo jedli z veliko žlico.
 Žrlo se je na družbene in lastne stroške.
 Danes se delavski razred tepe za »socialni kruh« pred pekarnami.
 Najodgovornejši trdijo, da se bodo zadeve uredile.
 Ciljna inflacija je zgrešila cilj.
 Nismo se še stregli.
 Letošnja suša nam bo dala misliti.
 Na drugi strani pa imajo v tej deželi posamezniki vsega preveč.
 Ti slednji tudi najbolj tarnajo.
 Pregovor: Vzemi tistemu ki tarna in daj tistemu, ki se hvali, drži kot pribit.

Podražili so kruh.
 Podražili so bencin.
 Podražili so meso.
 Podražili so mleko
 Podražili so sadne sokove.
 Podražili so sir.
 Podražili so železniški promet.
 Podražili so avtobusne vozovnice.
 Podražili so makarone.
 Podražili so sladkor.
 Podražili so stanovanja.
 Podražili so premog.
 Podražili so sol.
 Podražili so cigarete.
 Podražili so radijsko naročnino.

Podražili so časopise.
 Podražili so konzerve.
 Podražili so sadje.
 Podražili so vse.
 Le plače so ostale iste.

T. G.

Moj sosed – pes

Moj sosed je pes. Vsaj po njegovem izražanju sodeč.
 Nisem ga slišal govoriti drugače, kot:

- Jezen sem kot pes.
- Lačen sem kot pes.
- Žejen sem kot pes.
- Utrujen sem kot pes.
- Napil sem se ga kot pes.
- Žena me je nadrla kot psa.
- Na davkariji so me odrli kot psa.
- Vročje je kot pes.
- V trgovini me nihče niti ne pogleda kot psa.
- Natakar je vrgel pečenko predme kot psu.
- Z direktorjem sem se skregal kot pes.
- Slabo spim kot pes.

In tako naprej in tako dalje.

Ko je moj Mali zaklical za njim: »Sultan, kam pa greš?«
 je sosed zarenčal nanj: »Utihni, sicer te bom ugriznil kot pes.« Zdel se mi je užaljen.

Ne razumem ga.

Toni Gašperič

Pečeno prase.
 Za marsikoga lep spomin.
 Ponekod navada.
 Eni vrtijo mešalce, drugi prasce.
 Koliko že danes stane kilogram tega sočnega mesa?
 Letos nismo imeli priložnosti gledati teh lepih živalic ob dnevu Beti. Rekli smo, da bomo dali denar, ki bi ga sicer pognali po grlu, za razširitev počitniških kapacitet.
 Pa me zanima: kje je privarčevani denar? Kje so razširjene počitniške kapacitete?

Časopisno založniško podjetje
KMEČKI GLAS

ROMANTIČNA POVEST O USKOŠKIH ČASIH

Slavko Dokl:

»USKOŠKA PRINCESA«

V slovenski literaturi je kdo ve zakaj skoraj zamrl žanr zgodovinske (romantične) povesti, ki je imela nekdaj veliko bralcev. Med avtorje, ki se po svojih najboljših močeh trudijo, da bi literaturo razbremenili njegovega »usodnega poslanstva«, je tudi Novomeščan Slavko Dokl. V Uskoški princesi popisuje uskoško življenje v dolini reke Krke v 17. stoletju v značilni romantični maniri, ob tem pa povest o mladem uskoškem paru in njunih pustolovščinah doma in v širnem svetu prepleta z etnološkimi, zgodovinskimi in kulturološkimi drobnimi zanimivostmi, ki nadevajo njegovemu fantazijskemu pisanju zgodovinsko preobleko. Knjigo je z imenitnimi grafikami ilustriral samouk Bogdan Breznik iz Trebnjega.

Knjiga obsega cca 300 strani in 20 ilustracij. Cena knjige ob izidu septembra 1988 bo 26.000 din. Lahko jo naročite z naročilnico, ki jo pošljite na naslov: ČZP Kmečki glas, Miklošičeva 4, Ljubljana.

NAROČILNICA

Ime in priimek _____
Natančen naslov (kraj, pošta št., ulica in št.) _____

Zaposlen pri _____

Matična št. občana _____

Naročam USKOŠKO PRINCESO po ceni 26.000 din. Knjigo bom plačal-a v _____ zaporednih mesečnih obrokih (največ 3) po _____ din.

Stroške dostave zaračunavamo posebej.

Datum: _____

Podpis: _____

Novo v knjižnici

Res se bralna sezona izteka, vendar bi radi ljubitelje lepe besede umetnosti opozorili na nekaj novosti v naši knjižnici. Prejeli smo nov letnik zbirke 100 romanov in če ste razpoloženi za nekoliko zahtevnejše branje, naj vam priporočimo nekaj del:

M. Servantes: Veleumni plemič don Kihot

J. W. Goethe: Trpljenje mladega Wertherja

Stendhal: Lucien Leuven

A. France: Bogovi so žejni

Voltaire: Kandid ali optimizem

K. A. Fedin: Mesta in leta

R. Musil: Zablode gojenca Törlessa

T. Fontane: Effi Briest

Bi radi pozabili na vsakodnevne skrbi? Sprostite se in pozabite na vse ob prijetnem prebiranju naslednjih knjig:

R. Chandler: Sestrica

F. Bernard Connors: Plezna dvorana

P. Zidar: Koliko morja je v zrnu soli

V. Holt: Demonski ljubimec

O. Crawford: Usmrtitev

U. Danella: Pozabi, če hočeš živeti

F. Girond: Kar dobra zabava

M. H. Clark: Na preži
K. Houba: Vrtoglavica

A. M. Matute: Part

Bi radi zvedeli, kako se je zapletla in razpletla življenjska usoda glavne junakinje iz televizijske nadaljevanke Quienni? Preberite v knjigi M. Korda: Valovi življenja.

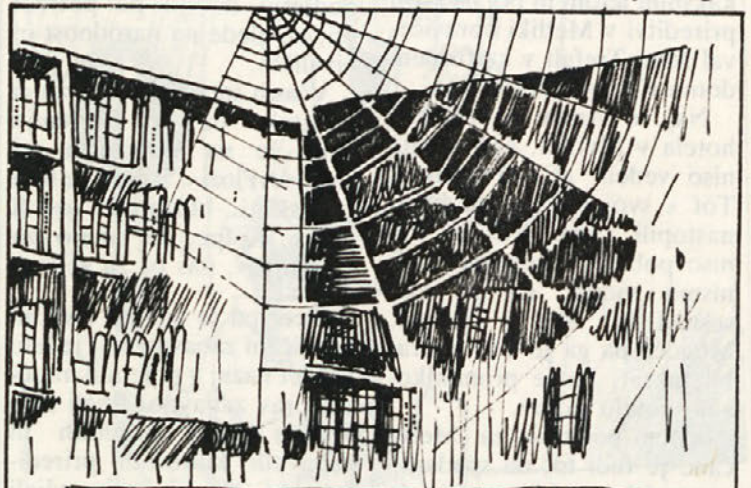
Poznate knjigo Nobelovega nagradjenca G. G. Marqueza: Sto let samote? V knjižnici si lahko izposodite prevod njegovega znanega romana Ljubezen v času kolere.

Radi potujete? Če nimate možnosti obiskati Latinske Amerike, lahko to storite s knjigo Boruta Koruna: Kondorjev klic. V njej avtor opisuje doživetja, ki so plod petmesečnega potovanja po Kolumbiji, Ekvadorju in Peruju.

Radi pletete, kvačkate? Pomagajte si s priročniki ABC pletenje in ABC kvačkanje.

Pridite v knjižnico, vedno se nekaj najde tudi za vas. Vse prevečkrat pozabimo nase in se pred sabo in drugimi radi opravičujemo, če že dolgo nismo ničesar prebrali, da ni časa za branje. Časa je veliko, samo vzeti si ga je treba, včasih tudi za knjigo.

Vaša knjižničarka
Marija Roglič

KNJIGE SO NAŠE BOGASTVO

ODDELEK ZA
PISMENE

VAŠA POŠTA

Štos poletja

Največji »štos poletja« je bil za Metliko prihod Toneta Fornezija-Tofa s svojo ekipo. Poznam ga iz radijskega in TV programa kot človeka, ki s svojo ekipo rad nasmeji ljudi v teh težkih časih. Toda bridko smo bili razočarani, ko smo na terasi hotela Bela krajina čakali na pričetek »Štosa poletja«.

Najprej je bil z zamudo, kasneje pa se je izkazalo celo to, da so ljudje iz Ljubljane prišli v Metliko po novice in nove vice, ki bi jih potem predvajali po radiu.

Tov. Marjan Kralj, ki ga tudi dobro poznamo iz radijskih oddaj, je povedal nekaj dovtipov. Dve pesmi je zapel s spremljavo svoje kitare tudi tov. Uršič. Tof kakor tudi Kralj pa sta se opravičevala, da poznata oziroma govorita vse ostale dialekte, slovenske namreč, le belokranjskega ne. Ravno tako se je pred kakšnim letom in pol na svoji prireditvi v Metliki opravičeval Mito Trefalt v kulturnem domu Edvarda Kardelja.

Naj se vrnem na ploščad hotela v Metliki, kjer ljudje niso vedeli, ali bo nastopil Tof s svojo ekipo ali bodo nastopili sami. Res je, da niso pobirali vstopnine, tudi nismo videli, da je kdo sestavljal stol Atrium. Mogoče pa ga je kdo uporabil takrat, ko je primanjkovalo hotelu stolov.

»Štos poletja« za Metličane je tudi to, da spadamo geografsko pod Slovenijo, da plačujemo za en slovenski TV program ravno tako visoko TV naročnino kot lju-

dje iz mest, kjer lahko izbirajo med več programi.

Še večji »Štos poletja« pa je, da v Metliki tako kot v vsej Sloveniji plačujemo obisk pri zdravniku 4.000.- din, vsak recept v lekarni 4.000.- din. Naši sosede čez Kolpo (tako so mi povedali) pa obiska pri zdravniku ne plačujejo, za recept pa le 500.- din. Tudi zobozdravstvo je pri njih veliko cenejše, zato se tudi bolj čekano-sto smeji in sončijo zobe.

Plačujejo manjše prispevke svoji republiki, imajo svojo »robno kučo Ozalčank« o kateri v Metliki samo sanjamo, čeprav je parola »Pri Mercatorju dobite vse«. V sosednje hrvaške trgovine tudi mi radi zahajamo, saj je tam veliko cenejše. Bojimo se le, da bodo uvedli na mostu na Kolpi carino. V Ozlju gradijo tudi avtobusno postajo pa jo bodo tudi zgradili. V Metliki pa krajevni samoprisepek zbiramo za avtobusno postajo že po vsej verjetnosti trideset let. Tako, da so morali že lokacijo predstaviti zanj.

Da si ne bo kdo mislil, da s svojimi sosedi ne živimo v dobrih odnosih, to ni res, saj prav pridno delamo skupaj v istih podjetjih, v delavnicah in pisarnah. Razumemo se med seboj.

Stanovanjski kredit v podjetju dobijo po potrebi vsi, ne glede na narodnost in bivališče.

Včasih imamo Belokranjci občutek, da se Slovenija neha že na Gorjancih pri »Majsovi lozi«. Enako je tudi z našimi bližnjimi sosedi preko Kolpe, te imajo za »Kranjce«, nas pa za »Hrva-te«.

Sicer pa se znamo tudi mi Metličani zabavati, saj je bilo več let nazaj v poletnih mesecih prav zabavno. Imeli smo veliko lepih, prijetnih in zabavnih kulturnih prireditiv, ki so jih pripravljali samostojni kulturni delavci mimo kulturne skupnosti in ZKO. **Alenka Mežnaršič**

Sodobna pravljica o Pepelki IV

Vroči dnevi in naval turistov so zagnili našo deželico. Poznalo se je tudi v mačehinem hotelu. Služinčad je divjala, zdaj sem, zdaj tja. Pepelka je imela polne roke čiščenja, kajti sanitarije so ogledalo hiše in gospodinje. Inšpektorji so se kar vrstili.

Mačeha ni spala ne ponoči ne podnevi, kajti če bi zatisnila oči, jo služinčad okrade, kot je pač navada po vsem vesoljnem svetu. Izmučena je bila do kosti, shujšala je, da si je morala že kožo s pasom zapenjati. Ljudje – domačini, ki so redno viseli na šanku, so zmajevali z glavami. »O Bog, saj jo bo še to sezono pobralo«, so znali reči.

Njene hčerke pa so pobrale šila in kopita ter odfrčale na počitnice v inozemstvo. Seveda se ne bodo drenjale na jugo obali z Nemci, Italijani in ostalimi Bizantinci. Tam v Španiji, tam je življenje, tam so namenile odpeljati se s svojimi možmi.

Toda zapletlo se je že v banki, ko je prišla najstarejša hčerka po devize, potrebne za potovanje v inozemstvo.

Veselo je prisopihala v banko ter mahala z devizno knjižico, polno različnih deviz.

»Dober dan!« je zažgolela v pozdrav. »Dvignila bi devize iz knjižice, veste, potujem v Španijo. Veste, kdo se bo...« je jezicala. Hotela se je zasmejati, zinila je, da se ji je videl mali jeziček na koncu grla, potisnila je devizno knjižico pred bančno blagajničarko ter obstala, kajti ta jo je mrko pogledala izpod očal.

»Kako naj vam ta denar spremenim in v kakšne devize naj vam spremenim te

vaše fičenke tukaj!?!« je rekla izza pulta. »Zakaj ne naložite pezeta, če jih potrebujete, v vseh mogočih devizah imate tukaj naloženo. Ali mislite, da je to gmanjska banka?!« »Kje imate potni list? Ali vam je še sploh veljaven? Ne vem če vam bomo to danes uspeli narediti. Zakaj pridete zadnjo minuto pred odhodom?« je še dodala uslužbenka.

Vse te besede so bile namenjene mačehini hčeri, ki je stala na drugi strani blagajniškega pulta kot polit cucek. S tresočo roko je hčerka iskala potni list po žepih v krilu in bluzi in ročni torbici. Nikakor ga ni mogla najti, čeprav je vedela, da ga ima s seboj.

»Naslednji!« je rekla bančna uslužbenka ter vrgla njeno knjižico na pult.

Naslednji ni imel potnega lista s seboj, potreboval pa je devize za potovanje.

»O, dober dan, ali tudi vi potujete, kam pa kam?« je bila prijazna bančna uslužbenka s tovarišem, ki je prišel na vrsto.

»V Nemčijo,« je tiho rekel tovariš.

»Tako bomo uredili, no, tudi prav, če nimate potnega lista. Vseeno vam bomo ustregli. A že jutri potujete, ali gre z vami tudi soproga?!«

»Kakšna sprememba,« je nekdo šepnil sosedu pred seboj v čakajoči vrsti pred pultom.

Tovarišu, ki je potoval v Nemčijo, so hitro izplačali zelene devize in izdali potrdilo.

»Tole pa je za vas, za kavi-co!« je bil radodaren tovariš.

»O, saj ne bi bilo treba, pa srečno pot,« je še dodala tovarišica.

»Naprej!«

Mačehina hči je pobrala devizno knjižico in potni list ter odšla v sosedno banko, kjer so ji brez pripomb in prijazno izplačali devize.

Alenka Mežnaršič

Zapis o karticah in uri

Že nekaj mesecev je minilo od tistega dne, ko smo svojo pot v službo malce spremenili. Vsako jutro se »štemplamo«, kakor mi to imenujemo po domače. Naša firma je torej uvedla registracijo časa.

Temna noč je še, vratar kinka na svojem delovnem mestu, ko se šofer še zaspalih gibov približuje vratarnici. Komaj uspe najti svojo kartico. »Uh, te ure,« so besede pozdrava.

»Koga vruga nam je še tega treba,« glasno razmišlja.

»To bi pa še mrtvega zbudilo!« reče predramljeni vratar, ki ga je pisk ure vrgel s stola.

A ura molči in dalje šteje ure in minute prihajajočim delavcem. »Ježeš Marija!« vsa zaskrbljena vzklikne Bara, išče kartico po torbi ali bolje rečeno cekarju, kajti ko se bo vračala domov, mora v bližnji trgovini nabaviti še nekaj malenkosti.

»Franca, kaj ču pa zdej?« sprašuje svojo sodelavko. »Gvišno, da sem jo pozabila doma.« »A baš nam je blo prej bulje, ki jih ni bilo, a da so barem malko večje,« odgovarja sama sebi. »Buš kaj našla al ne, Bara?« »Evo je, hvala bogi!« vzklikne Bara.

Ženski se registrirata in še naprej veselo pomenkujete, ko odhitita vsaka k svojemu stroju in novim delovnim uspehom naproti.

»Moja kartica pa sploh ne

valja,« govori Jože svojemu sodelavcu.

»Ja sem i prej hodu na šiht redno, zaradi mene ni potrebno nikakvih kartic i kaj ti ja znam još čega.« »Ko da bu sad kaj boljša plača,« glasno razmišlja Tone.

Tone je registriral svoj prihod na delo in tako zaradi lepšega je zopet potegnil kartico in pritiskal na gumb: saldo. Jeza, strah ali nekaj nedoločnega se je zrcalilo v njegovih očeh. »Kaj pa to pomeni?« je strmel. Namesto točno zabeleženih ur mu je ura pokazala veliko zamujenega. »Pa saj to je grozno!« Še ves dopoldan je razmišljal kje, kdaj in kako je izgubil manjkajoče minute.

»Vjutro se rano dignem, i leti i zimi pred soncem, živino napolagam, mleko odpelem na odkup. A bogme i do službe mi je daleč. Popoldan opet delam i garam duma na grunti. I ke so ondej moje vure. Dobro, da zdej še ne gre zares, a kaj ja znam kak bo pole.«

Tako je razmišljal naš Tone, a takšnih Tonetov, Bar, Franc in drugih je pri nas še veliko. Razlika pa je, da eni razmišljajo, drugi pa tudi ne.

V današnjem času, ko imamo veliko težav in problemov v življenju, imamo pri nas sodobne ure, ki nas približujejo računalniškemu, naprednemu veku.

A človek je neuničljiva žival, zanj ne zmanjka energije, kot jo včasih zmanjka za te naše nove registracijske postaje.

Mojca B.

Betko ima besedo

Franci iz Beti ima več otrok, kot je to v navadi pri Kranjcih. Ta podatek ne bi imel nikakršne uporabne vrednosti, če ne bi bil povezan s Francijevo prošnjo za dodelitev stanovanja. Naj Betko razloži bralstvu, cenjenemu in spoštovanemu, v čem je štos:

– Franci se je leta in leta boril za druge: za točkovanje, za njihova stanovanja

– Franci je po duši pošten človek, eden redkih, ki so mu druge več, kot je sam sebi

– Franci ni nikoli vložil prošnje za lastno stanovanje, čeprav stanuje v prej kot lepi hiši

– Franci tudi ne bi dobil stanovanja, ker v Beti ne razpolagamo s tako velikimi stanovanji, kot ga bi potreboval

Pa so otroci odleteli od njega.

Pa se je družina zmanjšala.

Pa je Franci oddal prošnjo. A glej nesrečo. Prošnjo je napisal in jo oddal v času, ko v Beti ni na razpolago niti mišja luknja, kaj šele stanovanje.

Pa ne boste verjeli.

Sedite, če stojite.

Franci je dobil sklep, da mu dodeljujejo stanovanje. Stanovanj pa ni.

Gesta s strani Beti je lepa. Franci ima stanovanje na papirju. Z njim si lahko... No, saj veste, kaj delamo s papirjem, ki ni preveč trd. Na stanovanje, potrebno, pa bo čakal, dokler kje na Bračikovih njivah ne zgradijo novega bloka.

Bo takrat tekla Kolpa iz Metlike v Osilnico?

P. S. Nikar si ne belite glave. Franci sploh ni Franci.

ZANIMIVOSTI

Učenje za kralja

V pripravih mladega princa na vlogo, ki čaka v prihodnosti, ni nič prepuščeno naključju

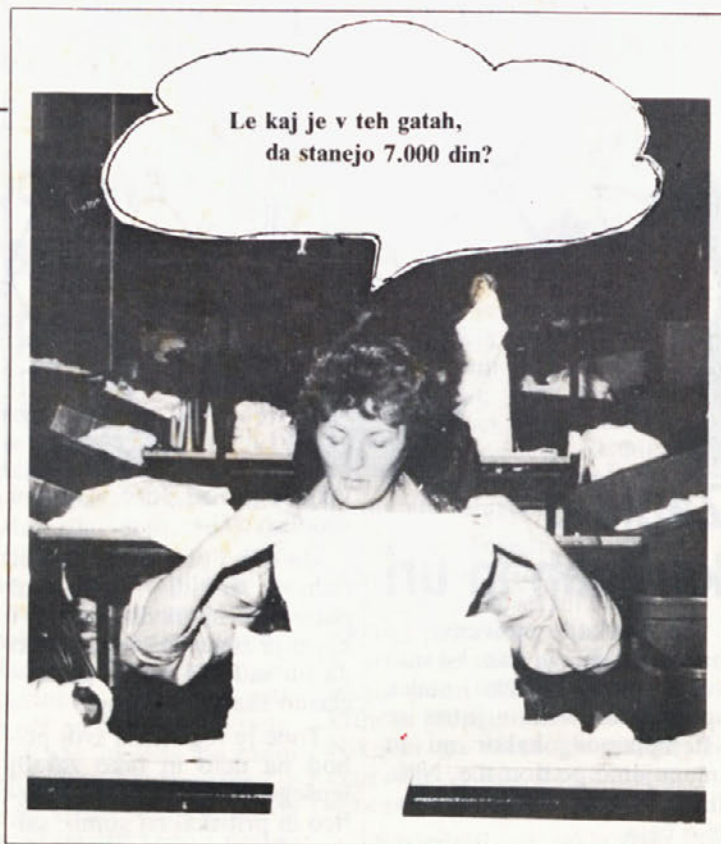
Madrid (od dopisnika Tanjuga) – Leta 2000 bo imel španski princ Filip 32 let, njegov oče, kralj Juan Carlos, pa 62. Tedaj bo sedanji princ prevzel več kraljevih poslov, da bi nekega dne postal tudi pravi kralj – Filip VI. Tako določajo pravila parlamentarne monarhije, zato za Špance ni dileme, kdo bo njihov suveren v 21. stoletju. Toda to, da je nekdo rojen in

vnaprej določen za bodočega kralja – kot 20-letni Filip –, je samo prvi pogoj za naslednike krone. Vsega drugega se je treba učiti od mladih nog, pri čemer ni nič prepuščeno naključju. Za bodočega kralja skrbi štab strokovnjakov pod nadzorstvom staršev, vse pa poteka pod budnim očesom vlade, ki ne bo dala bodočemu kralju nič več in nič manj, kot ima sedanji – šef države in vrhovni poveljnik vojske.

Toda tudi kralji niso več, kar so bili, zato prevladuje v španski javnosti vtis, da je kraljevski naslednik navaden današnji mladenič, ki gre rad s prijatelji v disko; ki se poleti rad sprehodi po ulicah Palme de Mallorce, kjer preživlja s starši počitnice; ki se rad ukvarja s svojimi priljubljenimi športi, zlasti s smučanjem in jadranjem; ki je »eden izmed drugih« – vojak, študent.

Vendar je pod to navidezno lagodnostjo tisto, kar je eden od novinarjev uporabil za naslov svoje pravkar izdane knjige – Učenje za kralja. Nič špartanskega ni v tem, vendar je obrazec zelo natančen. Mladi princ je moral po končani srednji šoli (maturiral je v Kanadi) po leto dni preživeti na vsaki od teh vojaških akademij (kopenske vojske, mornarice in letalstva). Letos julija, po končanem vojaškem izobraževanju, ga čaka naslednja stopnica; španska kraljevska

HUDOMUŠNA FOTOGRAFIJA

hiša je pred dnevi sporočila, da bo princ študiral pravo in ekonomijo na avtonomni univerzi v Madridu. Za njegov študijski program bo skrbel skupina strokovnjakov z rektorjem univerze na čelu. Obenem bo moral mladenič skozi ogenj javnih nastopov, da bi premagal (prirojeno) sramežljivost. Za zdaj si je pridobival te izkušnje v glavnem ob prisotnosti staršev; gledalci španske televizije so lahko večkrat videli, kako stiska kralj »pod mizo« roko sinu – v znak, da je »poskus« uspel. Je pa mladi Filip od leta 1977, ko je bil razglašen za princa, večkrat

potoval na tuje v kraljevem imenu (šlo je v glavnem za protokolarna srečanja in fotografiranje s šefi držav). Šele pri petindvajsetih bo začel opravljati funkcijo naslednika krone bolj resno, poseben štab pa bo skrbel za njegove govore in ga spremljal na potovanjih.

Mladi Filip za zdaj »ubogljivo« opravlja svoje poslanstvo, med drugim zato, »da bi bil enak očetu«, ki je veliko prispeval k utrditvi španske demokracije – ob vseh določbah, s katerimi ustava omejuje vlogo kralja.

Ljupka Milovanović

Hvala za lepo darilo

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavkam iz TOZD konfekcija Metlika za lepo darilo, prav tako hvala vsem, ki ste mi pomagali pri organiziranju moje poslovilne.

Kolektivu Beti želim veliko delovnih uspehov in razumevanja.

Marica Ivičić

Hvala vam, tovariši

Ob odhodu v pokoj se zahvaljujem vsem svojim sodelavcem iz TOZD Kodranka in volna za darilo, ki so mi ga kupili in me prijetno presenetili. Hvala vsem, ki so se odzvali mojemu vabilu, posebno Juriju Matekoviču za lepe besede.

Kolektivu TOZD Kodranka in volna želim še veliko delovnih uspehov, zdravja, sreče in medsebojnega razumevanja.

Vilma Slobodnik

Nagradno vprašanje – Kje je bila posneta fotografija, ob kakšni priložnosti in kdo je stal za fotoaparatom? Odgovore pošljite v uredništvo Vezila.